

В. ПАВЛУСЕВИЧ

З ПІСЕНЬ КОХАННЯ

В. Рибницький

З ПІСЕНЬ КОХАННЯ

ВОЛОДИМИР ПАВЛУСЕВИЧ

З ПІСЕНЬ
КОХАННЯ

1921

Київ · Відень · Львів

Наклад Літературного Інститута
„Українська Книжка“

**Заголовний малюнок
Івана Крушельницького**

В друкарні Христофа Райсера Сьніа у Відні

КВІТТЯ

Побіля мого дому
Городчик 6 з квітками;
Як легіт дме, ті квіти
Хитають головками.

Хитають, мов би кажуть:
„Гей ти, виходь-но з хати!
Нас треба задля когось
У китичку нарвати.“

А я до них вихожу
І так їм повідаю:
„Для кого вас нарвати
Я знаю, добре знаю.“

*

А як весна прийде,
Застелить шовком шлях,
То любка йти буде
По вквітчаних полях.

Ой буде любка йти
Буде квітки збирать,
Вони ж будуть цвісти
В її руках опять.

Вони цвісти будуть
Ще краще, ніж в цей час, ----
Лиш моя бідна груди
Не цвістиме ні раз.

*

Я нарвав квіток з городу
І пішов ще в поле рвати;
В полі маки розцвілися
І блавати.

Ах ті маки — це полум'я,
Що на твоєму личку, зоре,
А в очах твоїх блаватів
Ціле море.

*

Так ось і китичка тобі,
Коханая моя.
Усе найкраще, що я мав,
Вложив у неї я.

Всю радість, весь кохання біль,
Всю тугу білих мрій;
Чуття святого скарби в
У китичці моїй.

*

Чуєш? В китичці святе
Почування є;
Ним втішається, цвіте
Серденько моє.

В ньому я весь змисл життя
І мету знайшов;
Освятила те чуття
Мого серця кров.

*

Квіточки, моя кохана,
До водички поклади,
Хай не вянуть так із рана
Мої квіти без води.

Хай ще квіття процвітає,
Хай живе чуття святе!
Кращого ніщо немає
Над почування оте.

*

Ходить нічка по надвіррі
І у шибку дише
Та квітки у срібнім піррі
На віконцях пише.

Ой ті квіти срібні, срібні,
Студінь в них крижана —
Гей, які ж вони подібні
До тебе, кохана!

*

КОХАННЯ

Я про тебе все думаю
У ночі і в день
І думки свої складаю
В музику пісень.

Тая музика несесться
У вільний простір
І рядками дрібно ллеться
З серця на папір.

*

Невже ж ніхто не знає з вас
Коханої мові?
Усе, що гарне в світі є,
Відбилося у неї.

Ви бачили буйні лани
Злотистої пшениці?
Ота пшениця хвилями
Лягла їй на очиці.

Ви зустрічали серед піль
Волошки в спілім житі?
Вони цвітуть в її очей
Глибокому блакиті.

Ви знаєте, як мак горить
Червоними квітками?
У неї маки зайнялись
Горючими щічками.

Аж ось вона сама іде —
Погляньте, що за врода!
Немов на личку розцвіли
Усі квітки з города.

*

Який убогий мови скарб!
Як мало слів я знаю,
Щоб висловить оте чуття,
Яким тебе кохаю!

Чуття оте — мов океан
Безмежний та стихійний,
А мова хоче вбгать його
У віршик елгійний!

*

Люблю дівчину одну,
Таку гарну, чарівну,
Як весна, що йде полями,
І застелює квітками
Чорну земну щілину.

В неї очі — небозвід,
Зеркало глибоких від;
Мов в крижаній цариці
Так горять її очиці
А у серці в неї — лід.

*

Щось зо мною, милий Боже,
Діється дивне:
Що-дня бачу личко гоже,
Ясне, чарівне.

Що-дня бачу тії зорі,
Очі промінні
І що-дня ті думи хворі
Гояться в мені.

Як би можна в очі, Боже,
Так глядіти все,
Чей пропала б пустка, може,
Що мій мізок ссе;

Чей пропала б пустка, може,
Туга вся, ввесь сум,
Як би тії ясні зорі
Сяли не на глум.

✶

Ах, той жар і той огонь,
Що горить в очах твоїх,
І той голос день-у-день,
І криштальний, срібний сміх,

І те личко чарівне,
І той зір, що вялить кров, —
Чи ж було б тут що дивне,
Як би я з ума зійшов?

*

Срібний сміх, ой, срібний сміх
В тебе, моя кралу,
Мов розсипався горіх
По склянім кришталю.

Мов розсипався, гуде,
По кришталю скаче,
І на серденько паде
Оловом неначе.

*

Я так тужу за тобою,
Як, бува,
Тужать квіти за весною
І трава.

Тужать за літним промінням
В-осені,
І падають з німим терпінням
На стерні.

Вітер стелить домовину
Із снігу,
І вколисує без впину
Їх тугу.

Так і я від туги вяну,
Мов трава,
І надію вже останню
Сніг вкрива.

*

Гей, дівчино, я не знаю,
Що я вдію,
Як я смуток заховую,
Як розвію;

Як вгамую тугу дику
Та розбільну,
Де знайду на душу ліку —
Божевільну?

Є десь лік, та не для мене,
Моя зоре, —
Твоє серденько студене,
Мов хворе.

Твоє серце мов би з леду,
Мов би з криці,
Мому ж треба тепла й меду —
Не гірчиці.

*

Проміж нами гори й доли,
Проміж нас сім рік;
Не зійтися нам ніколи,
Дівчино, по вік.

Можна річки перебристи,
Гори перейти,
Та не можна в тебе мисли
Й серця віднайти.

*

Ах, це листи березові
Кануть лиш,
Ти ж десь, певно, на розмові
З мене кпиш.

*

Бачиш, люба, як падуць
Снігові пластини,
А у мене вяне грудзь
І серденько гине;

А у мене вяне грудзь,
Серце б'ється важко;
Це не з холоду мабуць,
А з кохання, пташко.

*

Ой не моя ти, голубко,
Не моя,
Бо між нами річка, любко,
Бистрая.

Бо між нами бистра річка
Та злісна,
Ще й надходить темна нічка
Навісна.

Темна нічка; бистрі води
Валом йдуть...
Не пройти ці перешкоди
Нам мабуть.

*

Гей, я знаю, добре знаю,
Що нема між нами броду,
Що стежки всі з мого краю
Йдуть у воду.

І те ж знаю, що тут класти
Міст — це зовсім нерозумно
І що з мосту мушу впасти
Прямо в тлумно;

І що мріти про те мрії,
Що ніколи вже не буде,
Це впускать жало зі змії
В свої груди.

Я це знаю і в безсиллі
Буду дальше з туги мерти,
Але серця я не в силі
Вже віддерти.

*

Гей ви, трави, гей шовкові,
Розстеліться по шляхові,
По землі твердій,
Розстеліться геть низенько,
Щоб іти було мягенько
Дівчині моїй.

Гей ви, кучеряві вишні,
Розкидайте квіти пишні,
Листячко дрібне,
Щоби сонце не палило
І щоб квіття холодило
Личко чарівне.

А ти, вітроньку, на стежку
Порозстелюй цю мережку
З листя і квіток,
І розчісуй те волосся,
Що вкруг личка обвилося
Стрійно, мов вінок.

І нашіптуй в ушко мрії
Ясні, легкі, золотії
Дівчині моїй,
Лиш не згадуй їй про мене,
Бо боюсь, що це прожене
З серденька спокій.

*

Ось тепер десь любка. може,
До домоньку йде,
А мороз на личко гоже
Поцілуй кладе.

А мороз усе цілує
Личко чарівне,
Та на ньому все малює
Квіттячко ніжне.

Змалював гарячі рожі
На щічках отих,
Дві лиш незабудьки гожі
Виглядають з них.

*

Смійся! Це мені байдуже,
Не збільшиш тим мого горя;
Що значить мала краплина
Проти моря?

Що значить твій сміх, дівчино,
Проти того сміху й болю,
Що реготом рве мій мізок,
Душу мою!

*

Приходь же до мене, пестійко,
Мій раю-розмаю;
Підемо з тобою обійко
До темного гаю.

А в гаю там пташки щебечуть,
Колишуться віти,
Колишучись, листячко мечуть
На білій квіти.

А нам би там бути, де квіти,
Де рожі, де птиці,
Дивитись на себе і мліти,
Дивлючись в очиці.

*

У горах в одно село,
Мов барвнее віконце:
Верхівля сині — в ньому тло,
А взори пише сонце.

Мала церковця мов в вінку,
Вся прибрана в явори,
А за церковцею в садку
Є панотцеві двори.

Поперед хати квітничок,
У ньому маки й рожі;
Ой від чиїх оце ручок
Вони такі все гожі?

Поперед хати рожі й мак
І дівчина — ягідка,
Здалека виглядає так,
Немов роскішна квітка.

*

Ось вечір криє сонні гори,
Вже нічка йде,
На небо вийшли ясні зорі,
А дим із хат снується д'горі,
Роса паде.

Я йду, а серце щось толочить
Давить немов,
А я лечу, щоб в сині очі
Поглянути і сміх дівочий
Почути знов.

І знаю я: те личко красне —
То смерть мені!
Так що ж! От нетля мусить, власне,
Летіти там, де світло ясне,
Й згорить в огні.

Хоч тебе я не застану,
То таки піду,
Може мрію хоч кохану
Й спомин віднайду.

Може раз хочай застука
До моїх вікон
Не тривога і роспука,
А спокійний сон.

*

Ой нащо було з тобою
Зустрічатися,
Невгомною тугою
Упиватися...

Знову серденько будити
З сну спокійного,
І у душу горя лити
Безнадійного...

І нащо було глядіти
Так розмріяно,
Коли мої пишні квіти
Порозвіяно...

Коли мої квіти-мрії
Геть подавлено,
І останньої надії
Вже позбавлено...

Лиш одно мені — тугою
Напуватися...
Ой, нащо було з тобою
Зустрічатися!

*

Гей, розійшлися отут під горою
Два бистрі потоки, дві ріки,
Гей, не зійтися тим рікам з собою
Вже більше ніколи на віки.

Гей, не зійдемя і ми вже ніколи,
Моя ти кохана дівчино,
Гей, а підемо самотно, поволи,
Як тії дві ріки в чужину.

*

Когось шукаю вдень, вночі,
Когось, кого люблю,
За ким безвпинно ходячи,
Я срібний сміх гублю.

Когось такого, що в ньому
Весь змісл життя і ціль,
Такого, що прогнав би тьму,
Згоїв би в серці біль.

В-одно гляджу, в-одно іду,
І все чомусь дарма;
Кого шукаю, не знайду,
Кого люблю, нема.

Лишень доріженька ота,
Де мила йшла, було,
Якась сумна тепер, пуста,
Мов сонце там зайшло.

*

Може, мила, в твоїй мові
Лиш мінливість фарб,
Та для мене в кожному слові
Неоцінний скарб.

Може погляд твій то, власне,
Маловажний сміх,
Та для мене він все ясне
Заступити б міг.

Може хочеш лиш погратись?
Що ж, як любо, на,
Бо у мене — спротивлятись —
Сила замарна.

*

Гей, коли б я міг забути
Все, що так болить,
І минуле завернути, —
Я умів би жись!

Я не міряв би доріжки
У твоїх воріт,
Лиш обняв би твої ніжки,
Цілував твій слід.

*

Гей тихо, цить, бо мила спить,
Щось гарне сниться їй,
На личку усмішка лежить,
На серденьку спокій.

На личку усмішка ніжна,
На личку чар весни;
Гей, тихо, цить, хай спить вона,
Хай мріє злоті сні.

*

Гей, спокою мій, спокою,
Де подівся ти?
Чи поплив долі рікою
І забрав весь сміх з собою
У чужі світи?

Чи розвіявся по полі
Серед шовків-трав,
А чи може так з сваволі
Взяла мила і в неволі
Ти на вік пропав?

Як би знати тую воду,
Гей, спокою мій!
Я її спинив би в ходу
І зневолив би, щоб шкоду
Оддала, як стій.

Як би знать, в котрій долині
Ти, спокою, є,
Я просив би квіти сині,
Щоб вернули в тій хвилині
Щастячко моє.

А як в любки ти, мій друже,
То пропав на вік!
Ой, бо любці це байдуже,
Що за нею хтось там туже,
Плаче ввесь свій вік.

*

Ой ні, ти не винна тут, моя кохана,
Так само не винен і я,
Що з погляду твого зробилася п'яна
Душа нерозважна моя.

Ніхто не причасний у моєму горі,
Немає на світі вини;
Чи ж винні що води, як човен на морі
Затоплять грізні буруни?

*

Ой гарні горді рожі,
Та кращу знаю я:
Щічки у неї гожі,
На щічках полумя.

А устенька в дівчати,
Мов пучки медяні,
Та бджілкою літати
Не довелось мені.

*

Ой, дівчинонько моя,
Зарученая,
Чом це рученька твоя
Та студеная?

Чом на личку в тебе біль
Блідо-ясная,
А на серце впала цвіль
Передчасная?

Кинь бо перстїнь лиш сей час,
Він причиною,
Що рука зробилась враз
Мов крижиною;

Що так скоро впала цвіль,
В серце впилася,
На рум'янім личку біль
Забілилася.

Ручку дай, вона ще знов
Розігріється
І у серденьку любов
Розжевріється.

З личка вмить пропаде блідь,—
Я, цілуючи,
Випю з нього тую їдь,
Не жалкуючи.

*

Може все брехня, обмана,
Все, що бачу й чую я,
Може й ти, моя кохана,
Тільки змислів твір... чуття...

Може землі всі, світила,
Весь розвій, буття людства,
Всю науку й все створила
Моя хвора голова...

Може — або-ж то я знаю?
Тут хіба є дійсне те,
Що я тужу, що кохаю,
Що чуття моє святе.

*

Роздалась пісня журавля
І дружнім враз привітом
Йому відгукнулась земля
І завітчалися поля
Все шовком-оксамітом.

В садку озався соловій,
Затьохкав десь на вишні,
Збудив думок незнаних рій
І стільки мрій, рожевих мрій
І стільки бажань пишніх!

І ожила надія знов
Й тихесенько шепоче:
„Ось квіти розцвітають знов
І, може, розцвіте й любов...“
І серце знов жить хоче.

Моя люба гей далека,
Треба йти сім гір,
А на восьмій там смерека
Дивиться в простір.

А на восьмій там тройзілля,
Барвінковий стрій, —
Це віночок на весілля
Дівчині моїй.

Та на восьмій трутка пнеться,
Ягідки мов сталь —
Це для мене, як прорветься
Стримуваний жаль.

*

Знова любов крадеться в серце бідне,
Знов чую голос я,
Що зве кудись в невідоме, незвідне,
Де груба дійсність меркне геть і блідне,
А мрія лиш буя.

І знову жах й якусь непевність чую...
Бажання груди палить
Ввійти в той храм, в святиню чарівную
І випити до дна солодку чашу тую,
А потім — хоч не жить...

*

Чого ти знов прийшла і давню рану мою
Ятриш знова тим поглядом, мов грань,
І кличеш душу знов з блаженного спокою
У вир нових страждань?

Моя душа була вже втихла з тії муки
Й від тих терпінь, що серце в грудях рвуть,
І тихо йшла сама, зложивши білі руки,
В свою самотню путь.

А ти знова прийшла і визвала з могили
Нових бажань пекучих цілий рій
Тоді, як вже душа, зневірившись у сили,
Йшла тихо на спокій...

*

Я не знаю, що ще буде,
Я лиш знаю те, що є:
Від кохання в моїх грудях
Пяне серденько мов.

Від кохання серце пяне,
Закрутилась голова;
Як кохана в очі гляне,
Вся душа моя співа.

Як кохана надійде,
Все сміється, що жив;
Я не знаю, що ще прийде,
Я лиш знаю те, що є.

*

Моя мила пішла здобувать
В університет знання,
Лиш предмети узяла лихі
Для науки кохання.

Нащо, любко, в головку впихать
Мови мертві вже нині?
Краще знати докладно те все,
Що сучасне людині.

Розпалить і в полумя роздуть
Те почування тайне,
Що найкращий підручник йому
Списав, любко, пан Гайне.

*

„Що заграють вам? Може Гріга,
 А чи Брамса, Бетовена?“
 „Ах, дівчино, в вас усяка
 Гра виходить совершенна.

Брамс і Бетовен величні,
 Гріг чарівний, ані слова,
 Але краща всіх мьєльодій
 Є з коханою розмова.

Та розмова верх мистецтва,
 А її так легко знати:
 Лиш ув очі би глядіти,
 Лиш уста би цілувати.“

*

Гей, як піду я праццати
Любку знову,
Буду в лiстя завивати
Срiбну мову.

Кожне словечко сховаю,
Кожну смiшку,
Та в вiночок посплiтаю
На утiшку.

А як піду в чужі люди
Та й як впаду,
Так те лiстя мені буде
За розраду.

Буду листя розвивати
Із легенька
І слова все прикладати
До серденька.

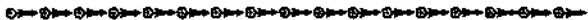
Кожне слово ліком буде,
Медом стане
І гоїтиме у груди
Мої рани.

*

Я думав, дівчино кохана,
Що ми будем разом іти
І, хоч нам путь буде погана,
Дійдемо до мети.

І сни рожеві, ясні мрії
Снував я про кохання те,
І ждав на квіти запашні,
На веремя святе.

І ждав, аж прийдеш в ніч табмну,
Як сонна мрія з синіх гір,
І ми покинемо путь земну,
І підемо до зір.

Я ждав. А ти пройшла повз мене,
Мов ми не бачились ні раз...
Лиш взяла серденько стомлене,
Найкращий взяла час.

*

Тим цінніщий кожний скарб,
Тим дорожча річ усе,
Чим остріший в серце карб
Їх здобування несе.

В мене ж, дівчино, твій карб
Рве серденько на кусні;
Гей, який же цінний скарб
Мушиш бути ти мені!

*

СТРАЖДАННЯ

Наче звір в смертельнім жаху
Я втікаю від людей,
Щоб не чули стону моїх
Розшматованих грудей.

Аж далеко серед збіжжя
На завітчаних полях
Я втвираю свою рану,
Що закріпла на грудях.

Отвираю і дивлюся:
З серця капле тепла кров...
Бідне серце! Твоя рана
Це потоптана любов!

*

Я ніченьку не сплю
Не першу вже й не другу
І з мислоньками шлю
До тебе свою тугу.

Йде туга... в темну ніч
До твоєї кімнати,
Усю сердешню річ
Хотіла б розказати.

Бажала б розікрить
Всю душу повну жалю,
Цілунками покрить
Ті устонька з коралю.

*

Де не піду, все думками
Я до тебе, мила, лину
І нема мені спокою
Й на хвилину.

Встану рано: сонце сходить,
Всі квітки в жемчужних росах;
Я думаю: це жемчуги
В твоїх косах.

У полудень все дримає,
Вітер в полі ані дихне,
Але жаль мій ні на хвилю
Не затихне.

В вечір сонце западає
І задуму тиху родить —
Ти, кохана, моє сонце,
Що відходить.

А в ночі, як дика туга
Сон з моїх очей прожене,
Чую голос твій шовковий
Коло мене.

Чую голос так виразно,
Так релефно, що, здається,
Він в дійсність, а все інше
Лиш верзеться.

*

Ось знова розцвілися блавати,
Як цвіли і торік вони в житі,
І знова я прийшов, щоб нарвати
Тих квіток з шовкової блакиті.

Я нарвав і маками пристроїв,
Та нікому китичку подати...
Ах, по році змагань, мук і боїв
Я остався сам, мої блавати.

*

Моя душа це скрипка є
Настроєна до грання;
На ній дівчина виграє
Мельодію кохання.

Голосить скрипка, вся тремтить,
Дрібоньким ритмом скаче,
Весь біль кохання в тую мить
Акордами в ній плаче.

Все пекло туги і надій
Регоче в ній у волю—
Здається, серце в скрипці тій
Вже швидко трісне з болю.

*

Сьогодні в поле я ішов
Доріжкою отою,
Куди ходили ми колись,
Кохана, із тобою.

Мене пізнали серед нив
Жайворони веселі:
„Чому ти вийшов сам сюди?“
Питали їхні трелі.

Пізнали коники пільні
Й кузки в зеленім житі:
„Чому з тобою не прийшли
Ті очі мов з блакиті?“

Пізнав вітрець і зашептав,
Хитаючи колоссям:
„Де ділась дівчина твоя
Зі золотим волоссям?“

А я похилений ступав
Доріжкою отою,
На кожнім кроці приставав
І плакав за тобою.

*

Я тебе, дівчино моя,
Позневажив був без серця,
Кинув грязь низької думки
На твої янгольські перця.

Але ти струснула крильми
Й знову стала сніжно-біла
І Мадонною святою
Недосяжно заясніла.

*

Не смійся, дівчино, що пісні складаю,
Це речі не є ще найгірші;
Я в серденьку своєму курйози ховаю
Смішніщі й глупіщі за вірші.

Я маю наприклад про губки дівочі,
Немов я цілую їх грішно
І мов би це твої ці устенька й очі —
Хіба ж це, дівчино, не смішно?

*

Так, я вірю в твою вірність
І постійність у коханні
Та у щирість твого болю
На розстанні.

Але віра ця коротка,
Бо тріва лиш в тую хвилину,
Як уста твої до своїх
Я нахилю.

*

Від сердешного одчаю
Я біжу на лоно піль
І квіткам розповідаю
Мій важкий, кривавий біль.

Квіти мають головками,
Спочутливо шепотять,
Безконечними полями
Хочуть біль мій розігнать.

Але біль цей — мов би море,
Не вичерпується, ні;
Родить знов невтишне горе
Й безталаннії пісні.

*

↓

Значить кінець! Прорвалася струна
Фатальних помилок
І, рвучись, вдарила по серці
Та вирвала шматок.

Кров хлюнула ключем гарячим,
Залляла мізок мій,
І мізок засміявся кровю
Знівчених надій.

*

Після ясної погоди,
Після тиші і спокою
Знов тривога і сумніви
Загостили в душу мою.

Знов щось темне, невідоме
Простяга до мене руки,
Бідний мізок у роспуці
Знов виводить різні штуки:

Про доцільність у природі,
Про гармонію і право,
А зневіра круком криче,
Посміхавься лукаво.

*

РІВНОВАГА

У ГАРЯЧЦІ

Я в гарячці. Серце в грудях
Бється спішно. Жар без краю.
Я то впаду в чорну прірву,
То зринаю.

Клапті споминів минулих,
Клапті мрій і дум без ладу,
Все те крутиться, регоче
Серед чаду.

Враз над ревом божевільним
В непроглядній пільмі ночі
Заясніли проміністі,
Ясні очі.

Десь я бачив їх, стрічався,
Де — ніяк не нагадаю...
І я знову в чорну прірву
Поринаю.

*

Ах, ті очі, тіі очі!
В них тепер вся суть!
Не згадаю, чорні хвилі
Знов мене заллють.

Де, коли, в якому краї
Зустрічав їх я?
Чи ті очі мала може
Ненечка моя?

Чи це очі мого друга,
Що на бій пішов,
Чи їх мала моя бідна
Зломана любов?

Або може тії очі
Це рефлекс лиш є
Мрій минулих, що пестили
Серденько моє?

*

І знов я вирнув з забуття.
Довкола чорна тьма,
Лиш сива пляма крізь вікно
Глядить глуха, німа.

Годинник зтиха цокотить,
Мов мушка у траві,
І тактом живчики шумлять
У хворій голові.

*

КОХАННЯ

Я знаю квіточку таку,
Що ніколи не вяне,
Лишень триває до віку,
А хто її дістане,

У того запалає груди,
І він піде без жаху,
І, хоч терниста буде путь,
Не стане серед шляху.

Ця квітка гарна, чарівна,
Мов сонічко за-рання,
Мов усміх щастя, мов весна —
Її зовуть кохання...

Вона на полі не росте
Ні в житі, як блавати,
Ні над водою не цвіте,
Ні в лісі не дістати.

Ту квітку доля роздає
Отак, закривши очі;
Байдуже їй, що хтось стає
І квіти ті толочить...

Байдуже, що чуття святі
Не в кожній є людині, —
Вона кида, а квіти ті
Падуть помежи — свині.

*

ТУГА

Кожної ночі яснії зорі
Світять, мигочуть в темнім просторі,
Світять і кануть в темную глушу
І западають тугою в душу.

Кожного ранку сонічко боже
Хтіло б зігнати тугу й не може,
З жалю відходить із виднокруга,
З того ж ще більша родиться туга.

Заходить сонічко гень-гень
За гори темно-сині
І розсипає свій огонь
В останнє по долині.

Тремтить проміння золоте,
Колишучись на квіттю,
І вповиває квіття те
Мов золотою сіттю.

А квіти знають, що мине
Небавом все кохання,
І ллють весь запах на ніжне
Проміннячко останнє.

*

Коли б хоч на хвилю забути ті суми
Та й жалі,
Розвіяти з вітром розбильнії думи —
Печалі...

Розвіяти з вітром, у море пустити
Водою,
І в серденько бідне хоч дрібку налити
Спокою...

Хоч дрібку спокою, хоч трохи надії —
Обнови,
Хоч раз в житті снити ті сни золотії
Любови.

*

Чи не знаєте ви, люди,
Де є ті ліки,
Щоб приспати в хворій груді
Серденько на віки?..

Щоб всі думи заморозити,
Вколисати мрії,
І на вічний сон стулити
Потомлені віі?..

*

Знов надходять хвилі муки
Неспокою,
Простягають мертві руки,
Йдуть юрбою...

І обсотують без впину
Душу вялу,
В мізок ллють жаркого плину,
Ллють помалу.

Давлять серце, мов каміння
Із граніту,
І я трачу розуміння
Всього світу.

*

Заграй мені, заграй,
Мій друже, мій соколе,
Хай думка, як Дунай,
Пливе в незнаний край
Тихенько і поволи.

Хай я забуду світ
І те життя студене,
Хай вернуся до літ,
Коли усе в привіт
Сміялося до мене.

Лунав довкола сміх,
Звенів, як срібні дзвони,
І я радів з утіх
Й любив усіх, усіх --
І чув лиш ясні тони.

Пропав час гарних мрій,
Пішов з водою, друже!
Нема вже більш надій,
Лишень в душі моїй
Болить щось дуже, дуже.

Грай далі, друже, грай,
Тужної, мій соколе,
Хай думка, як Дунай,
Пливе в незнаний край
Тихенько і поволи.

*

Вже йде весна!
Іде з високих, синіх гір,
З розлогих піль, з далеких гір,
Іде весела, чарівна,
Весна!

Йде ніжна ярь,
І квітцям-шовком дорогим
Мережає буйний килим
І ллє з небес проміння чар —
Та ярь.

Життя і сміх
Несе на ліс, зганяє сон
З пожовклих трав, з сумних сосон,
Манить до себе геть усіх
До втіх.

*

Пливуть малесенькі хмарки
В незнану путь,
Мов сніжно-білі овечки,
По небі йдуть.

Ідуть кудись в незнану даль
Такі сумні,
І все хмарок тих мов би жаль
Чогось мені.

І я питаюся усе,
Куди ідуть,
Чого їх вітер десь несе
В незнану путь.

І шепче щось: „Хмарки оті
Символ буття:
Твої змагання це святі,
Твоє життя.“

*

Тяжка це мука, коли наше тіло
Забють у пута, в дужі заліза,
І вкинуть в льох за благородне діло
І попливе невинная сльоза.

Та тяжча мука, як закують духа,
Назначуть шлях, і спосіб, й гидку ціль;
У юнім серці ще полумя буха,
А душу звільна вже вкриває цвіль.

*

Хоч в мому серці, мов у гробі,
Просвітку не видати,
То я не буду в своїй зlobі
Вам трутки доливати.

Не відбиратиму охоти
До праці для ідеї —
Ви ж лекше зносите турботи,
Працюючи для неї.

Ще й духа вам сталити буду,
І, вірою у Бога,
На очі вложу вам полуду:
Буде видна дорога.

А сам закрию душу свою,
Сховаю чорне пекло,
Щоби страшною наготою
Вам правди не прорекло.

І не казатиму, що в мене
Так пусто, дуже пусто,
Щоб ваше серденько пещене
З переляку не лусло.

Бо я зневірря і роспука,
Я чорне божевілля...
А жаль, щоб моя люта мука
Псувала вам весілля.

*

Пливе, пливе човен,
Довкола грає море,
Я в човні сам оден,
А хвилі, наче гори,
Все бють і бють в човен.

Я силуюсь гребсти—
Ніде не видно краю...
Куди ж мені плисти,
Коли мети не маю?
І... кидаю гребсти.

*

Не хочу я неба для себе від Бога,
Не хочу я раю,
Лиш прошу, щоб моя терниста дорога
Не знала одчаю.

Щоб з вірою в серці ішов я до бою,
І справу для люду
Щоб завсігди вище я клав понад свою,
Й не жалував труду.

*

Схилились лози до води,
Щоб чути шуми водні,
І слухають літа-годи
Й наслухатись не годні.

А хвилі шепчуть про краї,
Де праліси і скали,
Де срібноленті ручаї
Немов їх вперезали;

І шепчуть, як то кедр розріс
У горах гордо й пишно,
Довкола ліс, безкрайї ліс,
А в лісі так затишно;

Які дива в нічну пору
Там діються незвісні,
Як сходяться мавки на гру,
А русалки на пісні.

Мавки чорняві, в русалок
Роскішний, злотий волос,
А кожний рух їх, кожний крок
Мов гнеться спілий колос;

І кедрі слухають пісень
І дивляться на танок,
Аж поки над верхами гень
Не блисне божий ранок...

І так за днями йдуть їм дні
І літа за літами
В рожевих мріях, в тихім сні
І з ясними думками.

Шепочуть хвилі. Ждуть мовчки,
Наслухуючи, лози
І в діл кидають листочки,
Немов би дрібні сльози.

І слухають і в тузі ждуть
Казок з дивного краю,
А листочки падуть, пливуть
І гинуть у Дунаю.

*

Щось, що мрією зовуть,
Що серця зве у світи,
А за чим все люди йдуть
І не можуть віднайти.

Сяють зорі, мерехтять
Їхнє світло чарівне,
І в розмрійну срібну сіль
Все обсогує мене.

*

Уже в городі тії вишні
Пускають з вітром квіти пишні...

Пускають з вітром квіття біле,
Якесь залякане, змарніле...

Якесь стрівожене без краю,
Як тії душі, що в одчаю...

Як тії люди, горем биті,
Що їх від себе гонять ситі...

Що їм ніде нема приюту,
Ні в спеку, ні у студінь люту...

Вони на світі не потрібні,
Ніщо зробити не спосібні...

Бояться боротьби і сили,
І мріють про спокій могили...

Пливуть з водою далі й далі,
І гинуть, мов листки зівялі,

Мов з вишні квіття, що як пірря,
Летить з городу на подвірря;

Летить і стелиться габою
Серед болота, пилу й гною.

*

Листя жовкне, листя вяне,
Відривається,
І у чорну пропасть тане,
Западається.

Ой та пропасть та глибока,
Непроглядная,
Ой то правда одинока,
Безпощадная.

*

Ой як гребля прірветься,
Вже води не спинити,
А як серце займеться,
То вогню не вгасити...

Та як листя пожовкне,
Більш зеленим не стане,
А як серце замовкне,
Вже весна не прогляне.

*

Тик-так, тик-так, все час іде
І хвилі все пливуть,
Ніщо не спинить їх ніде,
Не здержить їхній путь.

Тик-так, тик-так і ми ідем
Чогось кудись у даль,
А час мина все день за днем,
А нам тих днів так жаль.

Тик-так, тик-так, хіба ж не чуть
В тих звуках раз-у-раз:
Чи тут, чи там, чи там, чи тут
Роздавить вічність вас.

*

Нераз, як прийде ніч і крила геть в округ
Розпустить по болонню,
Здаєсь мені немов якийсь таємний дух
Кладе на все долоню.

Кладе і всі світла́ у кожному вікні
Затулює рукою,
І чую, як на грудь лягає він мені
Нестерпною вагою.

І злобно шепотить, кладучи до повік
Свою важку долоню:
„Не бійся, прийде час і очі я на вік
Тобі колись заслоню.“

*

І хоч це може облуда,
Так варта ж бо труда,
Бо краща неправда блискуча,
Ніж дійсність болюча...

Хоч людям стулюю очі,
Так щастя їм хочу
Й кладу їм ці ложні основи
Лишень із любови.

*

Пропало все. Немов слабу лущпинку
Котила буря моє човенце;
Розбився човник мій, а крізь щілінку
Налялося води повнісеньке денце.

Рятуєчись, я кидав, що попало,
І викидав всі скарби я відтіль:
Усі пісні, що серце проспівало,
І білі мрії і любовний біль.

Як я не втонув, дивно ще і досі,
Та я живу, це певне, я не вмер,
Лишень в душі моїй ніщо більш не
голосить,
Не плаче, не співає, не грає вже тепер.

Часом лишень отак немов прорветься
На мить оте почування давне;
Щось любе, чарівне в душі мой зніметься
І семибарвною дугою промайне.

І враз гадюкою сичить ворожий голос:
„Пропало вже усе, пропало вже усе!“
Від того сичання біліє в мене волос
І пустка до грудей вливається і ссе.

*

На землю сходить ніч і чорною габою
Вкрива котурни веж, струнких церков і гір;
Я стою при вікні і з тугою німою
Дивлюся у простір.

Ось блисли ліхтарі, зайнялися трамваї
І струєю народ пливе по вулицям;
В сліпучім світлі авт міняться горностаї
І шовки пишних дам.

Ступають повагом пани в солідних шубах,
Гуляють паничі з ціпками у руках,
Лунає сміх дівчат, горить жага на губах
Й безсоромність в очах.

Кипить, бурлить життя барвистою дугою,
Немов калейдоскоп міня краски воно,
Брехня і правда тут, краса і гидь з собою
Зливаються в-одно.

Я стою при вікні і в глиб свого духа
Дивлюся, глядячи, як той потік пливе,
І бачу, що життя, яке там в долі буха,
У мені теж живе.

*

Гарячий, літній день і сонечко пече,
А з жовнярика кров по кабаті тече.

Товариш розідер і груди і рукав,
І шматками йому він рани обв'язав.

І говорить жовняр так: „Товаришу ти мій,
Я вже скінчив своє, я йду вже на спокій.

Три роки воював, усе ждучи кінця,
Три роки я не чув прихильного слівця.

Три роки я зносив наругу лиш і сміх,
Три роки я вбивав і брав на душу гріх.

Тепер всьому кінець, вмірати мушу я,
І на Господній суд піде душа моя.

І скаже Бог мені, дивлючись на рукав:
„Навіщо кровцю лив, нащо людей вбивав?

Та ж кожний ворог твій такий, як ти,
солдат,
А ти його вбивав, а ти забув, що брат.“

На закиди оці я Богу відповім:
„Я винен, Пане мій, бо я повірив «їм».

Я винен, бо думав, що правда в «їх» словах.
Що я за правду бюсь, що мощу людям
шлях.

Я винен, бо не знав, де ворог, а де брат,
Бо мізок вбили мій і царь і фельдкурат.“

Таке на суді цім я буду говорить,
І в груди битимусь, і може Бог простить.

ЧЕРВОНІЙ ЇЗДЕЦЬ

Земля дуднить, земля гуде,
Щось котиться важке й тверде,
Щось дике і потворне;
Палають села, города,
По полі ходить смерть бліда,
І людські трупи горне.

На полі кінь, на нім їздець
Закутаний у коверець
Багряно-пурпуровий;
Що ступить, стон і плач і жах,
І божевілля ув очах,
І дим, і запах крові.

За ним німа пустель гробів,
Могили чорні, ліс хрестів,
Течуть криваві ріки...
Ах той їздець, отой їздець,
Гей, скільки він розбив серцець,
Ой, Боже мій великий!

ЗМІСТ

	Стор.
Квіття.....	5—14
Кохання.....	15—72
Страждання....	73—88
Рівновага.....	89—134

*

